

2008 - 2009

DZĪVES PIEREDZE :
zināšanas,
attieksmes,
prasmes -

DZĪVEI :
izziņai,
apdomai,
rīcībai !

Bauskas 1.vidusskola
Latvijas Universitāte

S I S T Ē M I K A
(apziņas sistēmiskā organizācija)

Asoc.prof., Dr.fiz.
ANDRIS BROKS

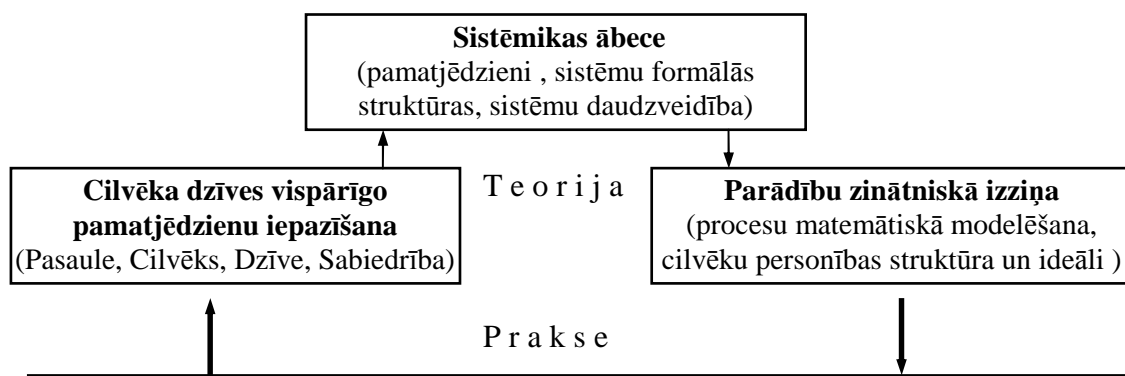
Mūsu sadarbība ir iegājis noslēguma posmā – šodien **apkoposim** kopīgi paveikto pasaules sistēmiskajā skatījumā un redzējumā, **izvērtēsim** mūsu sadarbības norises efektivitāti, kā arī pārrunāsim turpmākā patstāvīgā darba īstenošanu gūto atziņu nostiprināšanai un **tālākattīstībai**. Paldies par Jūsu domrakstiem, izveidojot pašiem sev savas peronības vēlamās attīstības sistēmredzējumu.. *Šajā nodarbībā veiksīm SISTĒMIKAS priekšmeta noslēguma pārskatu, vēlreiz akcentējot tās galvenās atziņas un šo atziņu kopsaistības, kuru noskaidrošanu bija iecerējis un centās īstenot šī projekta vadītājs - priekšmeta pedagogs mūsu kopdarbības 9 mēnešos.*Tātad noslēgumā - sistēmiski par sistēmiku.

17.nodarbība 2009.g. 11. maijā

S I S T Ē M I K A kā S I S T Ē M A

(priekšmeta pamatstruktūra - galveno atziņu sakārtotības rādītāja - sistēmikas sistēmika)

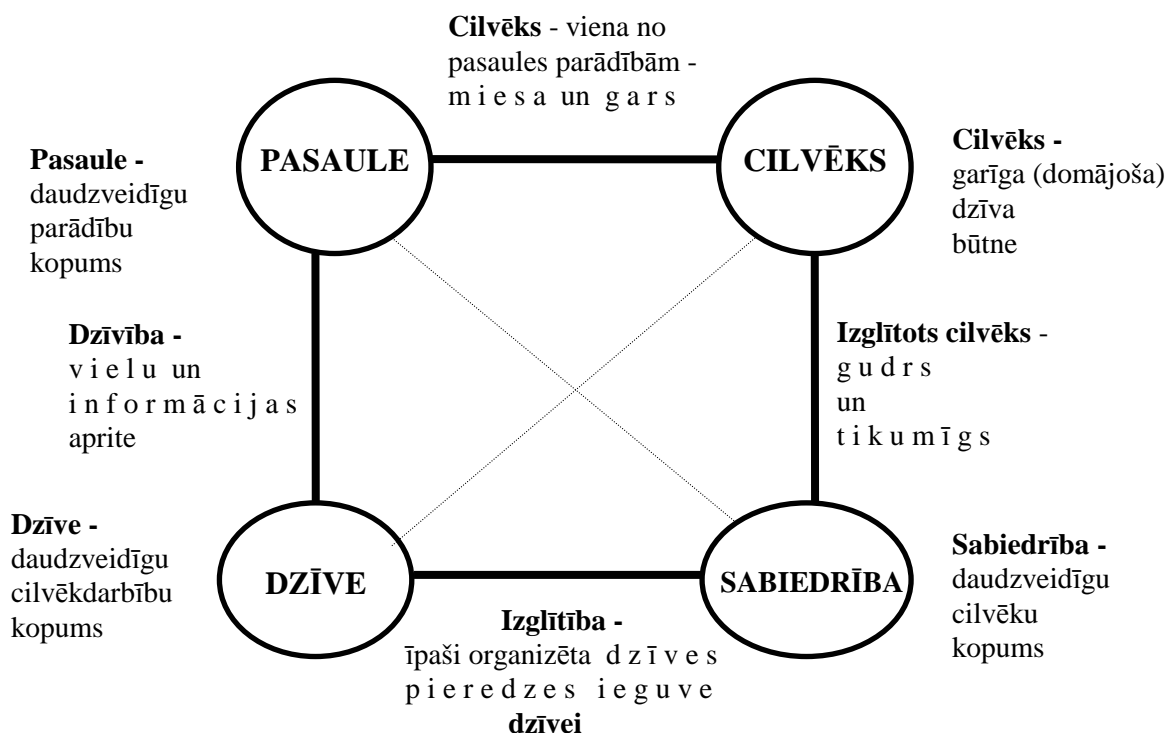
Priekšmeta SISTĒMIKA pamatstruktūra

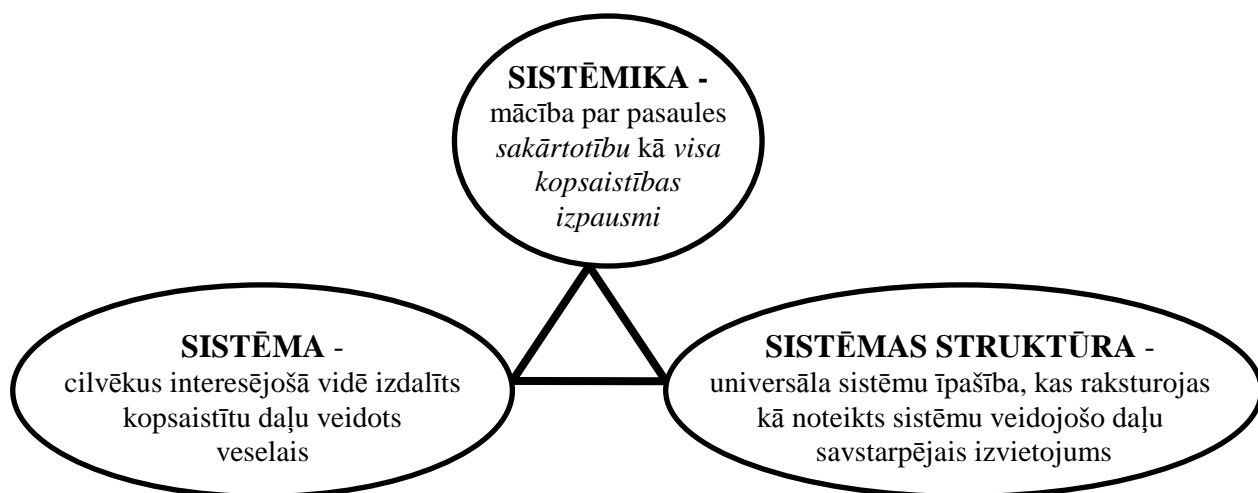
Priekšmeta kā sistēmas struktūru raksturo pacelšanās no ikdienas dzīves prakses (**cilvēka dzīves vispārīgo pamatjēdzienų iepazīšana**) vispārīgā teorijā (**sistēmikas ābece**), kam seko atgriešanās no teorijas praksē, sistēmiski iepazīstot pasaules mūsdienu izziņas procesus (**parādību zinātniskā izziņa**), īpašu uzmanību veltot cilvēka garīguma apzināšanai.

Šāda priekšmeta organizācijas struktūra jau pati par sevi skaidri atsedz apzinātu cilvēkdarbību (mūsu gadījumā - dotā priekšmeta apguvi) kā mērķtiecīgas darbības sistēmu, kuras pamatdaļas ir izziņa, apdoma, rīcība. Līdz ar to jau pati priekšmeta struktūra ir sistēmisma paraugs, jo ikvienai sarunai par sistēmiku jeb sistemoloģiju pašai vienmēr un visur ir jābūt sistēmiskai.

Priekšmeta 1.daļas struktūru uzskatāmi raksturo atbilstošo pamatjēdzienu **k v a d r ā t s**. Attiecīgās līnijas, kas savieno dotos struktūrelementus, raksturo šo elementu kopsaistības.

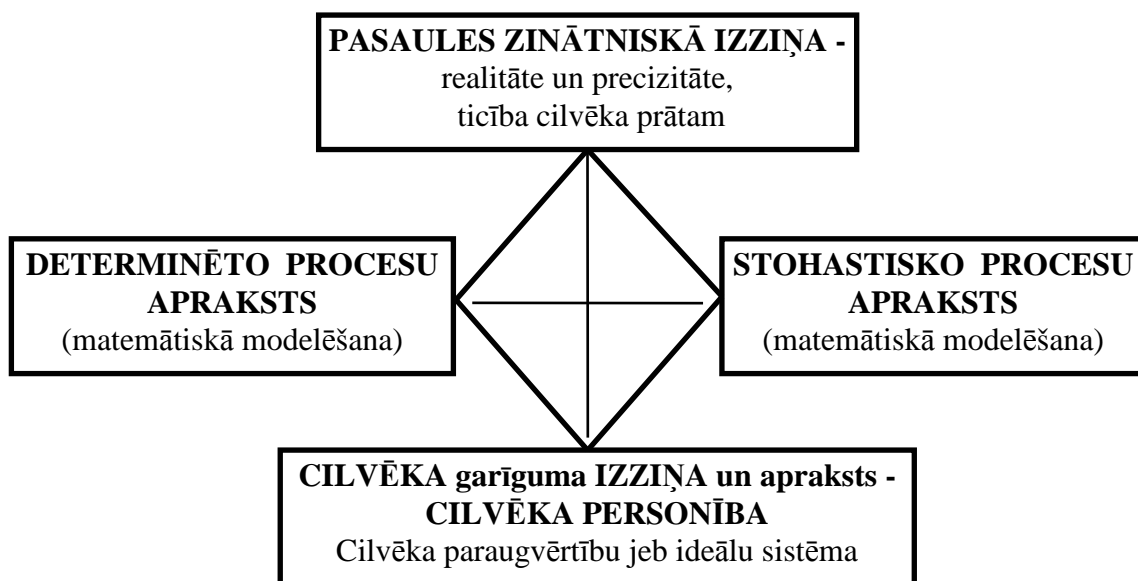

Priekšmeta 2.daļas struktūru uzskatāmi raksturo atbilstošo pamatjēdzienu **t r i j s t ū r i s**. Attiecīgās līnijas, kas savieno dotos struktūrelementus, raksturo šo elementu kopsaistības.

Sakārtotības un kopsaistības aprakstam sistēmikā jeb sistemoloģijā kalpo visdažādāko parādību kā sistēmu shematiskie atveidojumi. **Shēmu valodas izmantošana ir mūsdienīgs pamats teorētisko atziņu īsam, skaidram un izsmelšam izklāstam.** Citiem vārdiem, ar sistēmu struktūras shematisko aprakstu palīdzību izdodas panākt ļoti ievērojamu efektu sekmīgā priekšmeta apgūvē. Sistēmikas priekšmetā plaši lietotās shēmas vairums skolēnu atzīst par vērtīgāko guvumu tā apgūves gaitā, taču ir arī skolēni, kuriem šī shēmu valoda sagādā grūtības.

Priekšmeta 3.daļas struktūru uzskatāmi raksturo atbilstošo pamatjēdzienu **r o m b s .** Attiecīgās līnijas, kas savieno dotos struktūrelementus, raksturo šo elementu kopsaistības.

KĀDU KAM IZGLĪTĪBU KĀDAI DZĪVEI - tāds šodien ir jautājums. Sistemoloģija dod metodoloģiju (makšķeri) šī jautājuma risināšanai, ne pašus konkrētos risinājumus (zivis). Tā attīstīta sistēmisko domāšanu, sniedz pasaules lietu un procesu kopsaistītu redzējumu, ir ceļrādītājs saprātīgā cilvēka dzīves gaitās. Bet ja to nespējam, tas ir - negribam un/vai nevaram risināt šo jautājumu? Citiem vārdiem, ja vēl neesam atbilstošajā teorētiskās sagatavotības līmenī? Tad **ir jācenšas pacelties, lai dzīvē uz priekšu tālāk tiek!** Taču, ja jau esam uz mūžu iestīguši ikdienas eksistenciālismā un virzība uz augšu un priekšu šķiet nepārvarams dzīves apgrūtinājums, tad sistemoloģija nav vajadzīga. Citiem vārdiem - *sistemoloģija pēc būtības ir elitāra, tā kalpo dzīves apzinātai virzībai, nevis eksistencei ikdienas sarežģītībā.*

Pilnvērtīgas vispārīzglītības satura pamatstruktūra

Izglītības tematiskie pamatsektori	Garīguma pamataspekti									Izglītības vispārējās sastāvdaļas
	Saimnieciskums Vajadzības, līdzekļi Izdarība, griba			Mākslinieciskums Emocijas, tēli Izjūta, jūtas			Zinātniskums Atziņas, jēdzieni Izpratne, prāts			
Cilvēks cilvēkvidē	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Zināšanas
	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Attieksmes
	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Prasmes
Cilvēks PATS	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Zināšanas
	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Attieksmes
	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Prasmes
Cilvēks dabas un tehnikas vidē	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Zināšanas
	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Attieksmes
	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Prasmes
	Izziņa, apdoma, rīcība			Izziņa, apdoma, rīcība			Izziņa, apdoma, rīcība			
	Cilvēkdarbību pamatprocesi									

Sistēmas priekšmeta nodarbību plānojums

1.daļa PASAULE, CILVĒKS, DZĪVE, SABIEDRĪBA, IZGLĪTĪBA - *sistēmredzējums*.

1.nod. **Priekšvārds** (kas tāda sistēma un kāpēc?)

2.nod. **Pasaule un cilvēks** (kas ir pasaule, kas ir cilvēks - miesa un gars; saprātīgais cilvēks, dzīvība kā vielas un informācijas aprīte, pasaules atveids cilvēka apziņā - telpas un laika jēdzieni).

3.nod. **Dzīve** (cilvēku apzinātā dzīve kā mērķtiecīgu cilvēkdarbību kopums: vajadzības-līdzekļi-apmierinājums, apzinātas cilvēkdarbības struktūra : izziņa, apdoma, rīcība).

4.nod. **Izglītība** (izglītojošā darbība kā dzīves pieredzes apguve dzīvei, izglītība : zināšanas, prasmes, attieksmes - izziņai, apdomai, rīcībai; mācības un audzināšana, vispārizglītības saturs un kvalitāte, kādu man izglītību kādai dzīvei ?).

5.nod. **Es un mēs vidusskolā** (dzīve un izglītība mainībā - vispārizglītības satura un tā apguves principiālā organizācija vidusskolā, izglītības programmu veidi un priekšmeti vispārizglītojošā vidusskolā, izglītota cilvēka dzīvesgatavības struktūra).

6.nod. **Sabiedrība mainība ap mums un mēs mainībā** (mainība kā izmaiņas un pārmaiņas, mūsdienu Rietumu kopienas kultūras un civilizācijas attīstība, individuālais un kolektīvais cilvēku dzīvē, dzīves daudzveidības un tempa pieaugums, globalizācija un mūžizglītība).

7.nod. Manas **domu kartes** : pasaule, cilvēks, dzīve, izglītība (patstāvīgais ieskaite darbs klasē par līdzšinējo tematiku - jēdzienu strukturēšanas prakse).

8.nod. **Vērtēšana, vērtības** (vērtēšanas būtība un būtība, trīs vērtēšanas apzinātas cilvēkdarbības īstenošanā; vērtēšanas organizācijas trīs pamatjautājumi, kā vērtēsi - tā dzīvosi).

2.daļa SISTĒMIKAS ĀBECE - sistēmteorijas pamati - pasaules *sistēmskatījums*.

9.nod. **Sistēmas ābece** (sistēmas definīcija, filosofiskās aksiomas un pamatjēdzienu kopa, galvenie pasaules parādību kā sistēmu veidi).

10.nod. **Sistēmu struktūras** (sistēmu īpašību izcelsme; struktūra - sistēmu pamatīpašība, formālās struktūras, vienkāršas un sarežģītas sistēmas un to struktūrshēmas).

3.daļa. SISTĒMIKA PRAKSĒ - mūsdienu cilvēka pasaules zinātniskais *sistēmredzējums*.

11.nod. **Sistēmu zinātniskā izziņa** (zinātniskā un mākslinieciskā izziņa, zinātniskās izziņas realitāte un precizitāte, zinātniskās izziņas pamatjēdzienu sistēma un izziņas galvenie posmi).

12.nod. **Sistēmu zinātniskais apraksts - modelēšana** (parādību stāvokļi, parādību vispārīgais makroapraksts, determinētie un stohastiskie procesi, faktoloģija un cēlonība).

13.nod. **Sociālās sistēmas A** (valsts kā sistēma, sociālo sistēmu līdzsvarotība, sociālo parādību hierarhiskās struktūras)

14.nod. **Sociālās sistēmas B** (sociālo sistēmu vadība, sabiedrības dzīves procesu stohastiskais raksturs).

15.nod. **Personības pamatstruktūra** (personība kā cilvēka garīgo īpašību sistēma, konkrēto struktūru daudzveidība, personības attīstība cilvēka mūža ritumā, personas garīgo īpašību ģenēze - cilvēka iekšējās un ārējās garīgās un materiālās vides loma personības attīstībā).

16.nod. **Cilvēka paraugvērtību jeb ideālu sistēma** (ideālu vieta un loma cilvēkdarbību īstenošanā, galvenās paraugvērtību jeb ideālu grupas, vērtību krīze mūsdienu cilvēku dzīves mainībā).

Noslēgums

17.nod. **Sistēma kā sistēma** (pārskats par īstenoto priekšmeta saturu, tā struktūru).

18.nod. **Priekšmeta īstenošanas novērtējums** (skolēnu un skolotāja darba vērtējumi).